

Asia: VN/20007/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n akkuasetuksen täydentämistä sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevan direktiivin muutoksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Jätelakiin tehtävät muutokset

16 b §. Akkujen ja paristojen merkintöjä, ohjeita, turvallisuustietoja sekä asiakirjoja koskevat kielivaatimukset.

–

25 §. Muut valvontaviranomaiset.

–

47 §. Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto.

–

53 §. Poikkeukset eräiden tuotteiden tuottajan kustannusvastuusta.

–

61 §. Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Vaatimus vakuudesta on perusteltu. Vakuuden on oltava riittävä jätehuoltotoimien hoitamiseksi. Esityksen mukaan minimivakuus on 10.000 €. Vakuuksien perusteina ovat toiminnan laajuus, luonne ja toiminnassa sovellettavat määräykset. Pirkanmaan ELY-keskuksella olisi oikeus saada vakuus käyttöönsä, kun tuottaja on todettu maksukyvyttömäksi tai kun tämä on kehotuksesta huolimatta laiminlyönyt tuottajavastuuta koskevia velvoitteitaan. Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittavat vakuudet eivät näillä edellytyksillä erityisemmin vaaranna pienten ja keskisuurten tuottajien ja yritysten toimintaedellytyksiä markkinoilla.

131 §. Laiminlyöntimaksu.

KKV puoltaa laiminlyöntimaksulle esitettyjä perusteita. Tärkeää on, että maksulla voidaan edes epäsuorasti sanktioida internetkaupan ohituontia ja ns. vapaamatkustamista tuottajayhteisöjen kustannuksella. Yhtenäistävät jätehuoltovastuut tasaavat akkujen ja paristojen tuottajien

kilpailuedellytyksiä. Maksu voidaan määrätä, jos tuottaja laiminlyö velvollisuuden liittyä tuottajayhteisöön, velvollisuuden tehdä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi tai jättää varmistamatta akkuasetuksen mukaisen rekisteröitymisen. Maksu voitaisiin asettaa myös tuottajalle, valtuutetulle edustajalle tai tuottajayhteisölle, joka ei noudata tietojen ilmoittamisvelvollisuutta toimivaltaiselle viranomaiselle.

147 §. Rangaistussäännökset.

Esityksessä ehdotetaan rangaistavaksi akkujen ja paristojen CE-merkintää koskevien vaatimusten rikkominen. CE-merkinnän ansiosta akun tai pariston haltija voi luottaa siihen, että akku täyttää kaikki asiaankuuluvat turvallisuus- ja muut tuotevaatimukset.

Jätelain muutoksilla pyritään lisäämään loppukäyttäjien luottamusta markkinoilla olevien akkujen ja paristojen vaatimustenmukaisuuteen. Se edistää kaupankäyntiä ja tasapuolisia kilpailuolosuhteita. Samalla se ehkä myös vähentää vapaamatkustuksen vuoksi jätehuolto- ja kierrätysjärjestelmän ulkopuolelle ohjautuvaa jätevirtaa, kustannuksia yhteiskunnalle ja haittaa vastuullisille toimijoille. KKV:n mukaan velvoitteiden laiminlyönnille voidaan jo näistä syistä asettaa sakko tms. rikosoikeudellinen seuraamus.

Muita muutettavia pykälä koskevat huomiot

–

Ympäristönsuojelulakiin tehtävät muutokset

221 g §. Akkuja ja paristoja koskevat erityissäännökset.

–

Muuta lausuttavaa

Muut mahdolliset huomiot

Suomessa tuottajavastuujärjestelmän erityisenä haasteena on ollut varsinkin kansainvälisen internetkaupan välityksellä Suomeen myytävien kuluttajatuotteiden kuten esimerkiksi akkujen ja pattereiden ohjautuminen vakiintuneiden tuottajavastuujärjestelmien ulkopuolelle ja sitä kautta kuntien tai tuottajayhteisöjen rasitukseksi. Esitetty lainmuutos voi parantaa tätä tilannetta.

Muutos oikeaan suuntaan on se, että ulkomailta käsin toimivan tuottajan on minimissään nimettävä laajennetusta tuottajavastuusta huolehtiva valtuutettu edustaja jokaiseen jäsenvaltioon, jossa se myy akkuja tai paristoja. Valtuutetun edustajan nimeäminen voi edistää vastuullista toimintaa, mikä puolestaan on eduksi terveelle kilpailulle.

Tuottajavastuujärjestelmän toimivuutta ja siihen liittyen myös jätehuollon ja kierrätysjärjestelmän kattavuutta ja tehokkuutta voi vastaisuudessa parantaa se, että jakelijoiden velvollisuuksia

(akkuasetuksen 62 artikla) sovelletaan myös jakelijoihin, jotka toimittavat akkuja ja paristoja loppukäyttäjille etäsopimuksin internetkaupan välityksellä. Lakiesityksen mukaan myös näiden on vastaisuudessa tarjottava riittävä määrä keräyspisteitä, jotka kattavat jäsenvaltion koko alueen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemys on, että esitetyt vakuudet, laiminlyöntimaksut ja rangaistukset tulisi toimeenpanna tehokkaasti ja kattavasti, jotta ne muodostaisivat riittävän pelotteen kolmansista maista tuleville toimijoille, jotka jakelevat tuotteita myös internetkaupan välityksellä.

Esityksessä mainittu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, ns. digipalvelusäädös (DSA) on akkujen ja paristojen tuottajavastuun kannalta juridisesti monimutkaisempi väline. DSA pyrkii ratkomaan digitalisaation ja digitaalisten markkinoiden haasteita yleisemmällä tasolla.

Akkuasetuksen 62 artikla ja pakkausjäteasetuksen 45 artikla asettavat tiettyjä spesifejä velvoitteita verkkoalustojen tarjoajille, jotka antavat kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia tuottajien kanssa. Näissä asetuksissa säädetty velvoitteet laajentavat verkkoalustoille digipalveluasetuksen 30 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta kerätä tietoja alustalla toimivilta elinkeinonharjoittajilta.

Mikäli alustalla ei ole digipalveluasetuksen 30 artiklan 7 kohdan velvollisuutta julkaista näitä tietoja, sääntely näyttäisi hyödyttävän kuluttajan sijaan potentiaalisesti enemmän valvovaa viranomaista.

Akkuasetuksen artikla 56 laajennettu tuottajavastuu ja siinä kohta 5 mahdollistaa tietyissä akkujen ja paristojen uudelleenkäyttö- ja jatkokäsittelytilanteissa kustannusten tosiasialiseen jakautumiseen eri tuottajien kesken perustuvan kustannusten jakojärjestelmän. Kyseiseen artiklaan on tarpeen viitata Jätelain 46 §:ssä Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista, koska artiklassa säädetään yksityiskohtaisesti tuottajiksi määriteltävien toimijoiden katettavaksi tulevista kustannuksista, kun ne asettavat ensikertaa jäsenvaltiossa saataville uudelleenkäyttöön valmistettuja, muunnettuja tai uudelleen valmistettuja akkuja tai paristoja. Jätelain 46 §:ää ja akkuasetusta sovellettaisiin rinnakkain.

Akkuasetuksen 57 artiklan 2 kohdan mukaan, jos laajennettua tuottajavastuuta koskevat velvoitteet täytetään kollektiivisesti, tuottajayhteisöjen on varmistettava tuottajien tasapuolinen kohtelu riippumatta näiden alkuperästä tai koosta aiheuttamatta kohtuutonta taakkaa akkuja tai paristoja pieniä määriä tuottaville tuottajille, mukaan lukien pienet ja keski-suuret yritykset.

Artiklan 57, kohdan 4 mukaan tuottajayhteisöjen on varmistettava hallussaan olevien tietojen luottamuksellisuus, kun on kyse yritysten sisäisistä tiedoista tai yksittäisiin tuottajiin tai niiden laajennetusta tuottajavastuusta huolehtiviin valtuutettuihin edustajiin suoraan liittyvistä tiedoista.

KKV:n näkemyksenä on, että sekä kustannusten jakamisessa että velvoitteiden kohdentamisessa tulee turvata tuottajien ja tuottajayhteisöjen tasapuoliset toimintaedellytykset. Tietojen jakamisessa tuottajayhteisöjen tulee järjestää asiat niin, että kilpailu ei tiedonjakamisesta vaarannu.

Luukinen Ari
Kilpailu- ja kuluttajavirasto